

En el transcurs d'una passejada seguint el camí tota vora del Matamors. Foto de Jaume Padrés.

L'ANTIC CAMÍ PER ANAR O TORNAR DE L'ESCOLA. DES DE CORTS FINS A CAMÓS

MIQUEL RUSTULLET NOGUER

Ja fa molts anys que el poble de Corts, un dels nou que formen part del municipi de Cornellà del Terri, compta amb l'Associació de Veïns de Sant Julià i Santa Basillisa de Corts. Aquesta entitat, que presideix Jaume Padrés Noguer, treballa amb ganes i voluntariosament, junt amb altres veïns, perquè no ens passi per alt la presència d'aquest històric poble que té l'església parroquial dedicada als esposos que l'any 304 van sacrificar la seva vida per la fe cristiana. L'església de Corts és, junt amb Santa Maria de Porqueres, una de les úniques

de la nostra comarca que té la portalada esculturada. Una particularitat que la fa mereixedora d'una visita amb prou deteniment.

Avui, però, us volem parlar d'un antic camí que justament aquesta entitat veïnal, amb la col·laboració dels ajuntaments de Cornellà del Terri i Camós, ha recuperat amb la finalitat de preservar la memòria de la modesta història local. És cert que la història dels petits pobles és senzilla, des del punt de vista de continguts, però ens agrada perquè és molt rica si fixem la mirada en aspectes més socials i de proximitat. Fou en aquests petits pobles on les famílies i escoles van fer créixer costums i valors, com el treball i l'esforç, en moltes de les persones que formen la societat d'avui.

El trajecte que us recomanem de seguir és el que durant el curs escolar, anant

Un diumenge d'estiu un grup de joves a la Gorga Blava. Entre d'altres hi coneixem, els germans Salvador i Àngel Planas, en Vinyals (+), en Met de Can Comas i el seu fill Esteve.

o tornant, recorrien alguns vailets i unes poques vailetes del poble de Corts per anar a l'escola de Camós en els anys cinquanta. El mapa escolar de llavors no era estricte com és ara, que cada alumne va a l'escola del seu municipi. Algunes nenes de Corts (Cornellà del Terri) anaven a

nada de Corts, per proximitat, caminava fins a l'escola més propera, que era la del municipi veí de Camós. En Narcís Pinatella Casadevall (1946), que viu a Can Pagès de Corts, rememora els dies que, de jovenet, per tota vora del Matamors, anava a estudi a Camós. *Sortíem del poble amb*

Als anys '50, no hi havia transport escolar com ara i la mainada anava a l'escola caminant en grups

El camí que porta a l'escola de Camós va paral·lel al riu Matamors i té uns 1.600 metres

l'escola de Mata (Porqueres) i els nens anaven cap a Camós pel camí que nosaltres avui també seguirem. No existia el transport escolar i la mai-

els germans Planas, en Salvador i l'Àngel, en Lluís Padrés i en Xicu Vilà; passàvem a buscar en Miquel Robert de Can Reparada i en Pere Costa de Can Jou, i tots plegats, pel corriol, anàvem cap a escola a Camós. Molt sovint anaven o tornaven per l'altre costat, pel camí més ample de Can Pardoí.

El camí que discorre quasi paral·lel al curs del riu Matamors, que va des de la Gorga Blava fins al Salt Dalmau, té una longitud aproximada de 1.600 metres. En 35 minuts el podeu fer sense massa esforç. Aquest és el tram que s'ha desbrossat i senyalitzat degudament amb marques grogues, però els que anaven a estudi continuaven el viatge fins a l'escola, situada on avui hi ha l'Ajuntament de Camós. La iniciativa va començar l'any 2008 i foren els mateixos veïns que van fer costat als voluntaris perquè tiessin endavant la recuperació del camí. La gent de Corts i Camós que hi ha treballat ha volgut que, mentre hi caminem, a més d'observar un agradable paisatge on veurem saïquers, acàcies i esplendorosos exemplars d'àlbers o pollancre, també descobrim els antics i sen-

Abans d'arribar a la font del Salt Dalmau trobem aquest tram de camí amb plataners a cada costat.

La Carmina Planells i el seu germà Raimon, a punt de banyar-se a la Gorga Blava, en una foto de mitjans de la dècada dels cinquanta.

• Parlem de...

zills elements històrics que conformen aquest camí.

LA GORGA BLAVA I EL RENTADOR

El camí comença abans de l'entrada del poble de Corts, just al costat mateix de la voluminosa estructura del pont de ferro del carril bici davant de Can Barrera. Els primers

L'antic rentador de Can Jou i Can Carxofa.

Els diumenges d'estiu, sortint de missa, la gent de Corts es solia banyar a la Gorga Blava

passos ja ens descobreixen un espai esplèndid des del punt de vista natural: la Gorga Blava. Salvador Sarquella, un gran especialista en geologia, ha explicat que, en el punt on hi ha el salt, la roca és d'un travertí dels més compactes i justament l'erosió que ha so-

fert l'ha fet quedar molt llisa. En canvi, el travertí que hi ha dessota, que és molt més tou, s'ha erosionat abans i hi ha donat aquesta forma de visera que ara veiem. Aquesta gorga és el punt del qual la gent de Corts conserva més records, especialment quan la calor s'intensificava. A en Narcís Pinatella se li il·luminen els ulls amb els records de quan s'hi banyaven: *ens ho passàvem molt bé, entrant i sortint dins la fresca aigua de la gorga*. Explica que *sobretot els diumenges, a l'estiu, a la sortida de missa, era el moment que la gent s'hi venia a refrescar*. En Jaume Padrés hi

afegeix que era molt agradable perquè a la gorga hi neix subterràniament una aigua molt freda i, més amunt, amb la que baixa del Matamors, que és més calenta, hi notaven una bona diferència. Com a gran contrast es conserven els records de l'any del fred, el 1956, quan els nens aprofitaven per jugar a bola sobre l'aigua absolutament gelada de la gorga.

El rentador que veurem, el de Can Lleter, és el més ben conservat de tot el trajecte. Al cap d'uns 100 metres n'hi ha un altre, totalment soterrat, que feien servir les cases de

Una família d'humils drapaires dels anys '60 vivien de forma precària a la barraca de la Pecú, en forma de cova

Can Reparada, Can Quelistrus i Cal Vermell. Si ens desviem lleugerament del camí, podrem veure un ufanós exemplar de lledoner centenari que té una soca amb unes notables dimensions i que es conserva al costat de la casa de Cal Lleter Petit. Atès que es troba en una propietat privada haurem de ser respectuosos amb l'entorn.

Retornarem altra vegada al camí per la banda esquerra fins que una palanca improvisada de troncs ens servirà per travessar a l'altre costat del riu per seguir el nostre trajecte. La que havia estat la palanca de tota la vida molt sovint està coberta d'aigua, raó per la qual van decidir habilitar aquest pas. En alguns punts el corriol s'acosta al Matamors i en d'altres se n'allunya, però sempre ens acompanyarà l'agradable remor de l'aigua.

LA BARRACA DE LA PECU

Estem avançant per una zona on el travertí és ben present; una pedra que els mil·lennis han configurat amb

El cabal del Matamors pocs metres abans d'arribar a formar el Salt Dalmau. Foto Jesús Jordi Pinatella.

Rentador de can Reparada, can Quelistrus i cal Vermell

Es diu que una vegada, les dones que utilitzaven el rentador van sentir un soroll fort que venia de riu amunt i van tenir el temps just de treure la roba i sortir del rentador, ja que sinó la riuada se les hauria emportat.

Ajuntament de Cornellà del Terri

Ajuntament de Camós

Un dels diversos rètols explicatius que trobarem al llarg del recorregut

formes ben peculiars, de les quals tenim diversos exemples a la comarca. Recordem que som a poca distància de les antigues pedreres de Mata de les quals encara s'aprofita aquesta roca calcària per a la construcció. La barraca de la Pecú, en forma de cova, fou utilitzada com a precari habitatge fins al 1960 per una família formada per la mare, l'Engràcia, amb la seva filla i un avi. Els testimonis d'aquells anys els recorden com una família que, malgrat les humils condicions en què vivien, eren treballadors i es guanyaren la vida fent de drapaires.

rentador, a tocar el marge del camí, hi havia un espai on creixien abundantment les falgueres, una planta que fou aprofitada per cobrir els precaris coberts del bestiar durant la xafogor dels mesos de l'estiu. Hi afegeix que fins i tot en determinades èpoques que no tenien gaire palla aprofitaven el llistó que s'hi feia per fer el jaç de les corts dels animals o també per convertir-lo en fems per al camp. És el que dèiem al començament: recorrem un itinerari vell que ens serveix per saber d'antics costums, que ens

conviden a reflexionar sobre un passat no gaire llunyà.

RENTADOR DEL SALT DALMAU

A uns 800 metres de distància trobarem el rentador conegut pel del Salt Dalmau, un rentador del qual es diu que és molt antic i que havia estat compartit per les cases dels voltants: Can Reparada del Pla, Can Quelistrus, Can Grapes i Can Patei. *En realitat, ha explicat en Josep Noguer Casadevall, antic estadant de Can Grapes, es va construir aquest safareig perquè aquí sempre hi havia abundor d'aigua. En el de Can Grapes, quan s'ensopegava algun any de sequedat, no hi podíem rentar.*

En aquest tram final de la ruta, una llarga filera d'esvelts plataners a cada costat del camí ens anuncia l'arribada al Salt Dalmau. Aquí tornem a trobar baumes formades pel travertí, aquesta pedra dòcil que forma part de la zona lacustre de la comarca. En aquest indret les esquerdes han format aquestes espectaculars coves que van servir a mitjan segle XX

per donar aixopluc a captaires. Alguns fins i tot hi posaren una mena de tendal que feia de visera i alhora permetia disposar d'un espai més gran. Les restes de marques fosques en el travertí ens recorden que els mesos d'hivern hi feien foc per escalfar-se. En alguna ocasió, una d'aquestes fondes baumes fou l'aixopluc improvisat per als músics en el transcurs d'una audició de sardanes durant la tornaboda de les Gales de Mata.

El travertí i les baumes confi- guren el paisatge que solia donar refugi a captaires

EL SALT DALMAU

I finalment arribem a la darrera fita d'aquest camí recuperat: el Salt Dalmau i

RENTADOR DE CAN JOU I CAN CARXOFA

La Conxita Soler Mir (1946), que ara viu a Banyoles, però que visqué fins a mitjan dècada dels setanta a Can Pardo de Corts, rememora com, junt amb la seva mare, la Lluïsa Mir Frigola, anaven al rentador de Can Carxofa per rentar la roba de la setmana. *En segons quines èpoques era molt carregós tragar el cossi de la roba fins al rec i tornar-la molla a casa. Déu n'hi do el que costava tot plegat, diu la Conxita.* En aquest rentador també hi anaven els estadants de Can Jou. *El pare ens hi tenia una pedra amb la cara llisa posada sobre el rentador i l'altra, més rugosa, que feiem servir per ensabonar-hi la roba. Llàstima que tot sovint, amb les riudes, l'havíem d'anar a recollir riu avall, fins a la gorga.*

La Conxita Soler explica que justament a prop del

L'espaiosa bauma de travertí que en altre temps havia acollit a captaires.

• Parlem de...

el seu antic pont. Si tenim la sort d'ensopegar una tanda de pluges veurem el salt en tota la seva esplendor, el punt on el Matamors vessa les seves aigües per un desnivell d'uns 6 metres riu avall i es forma aquesta espectacular caiguda. Aquí mateix, hi tenim la petita font que, amb el mateix nom, ofereix

La nostra caminada acaba aquí, però en temps reculats, els vaillets continuaven el camí pel pont del Salt Dalmau (una construcció del 1880 feta a instàncies de l'alcalde, Vicenç Besalú, tal com ens recorda una placa adossada a la barana del pont), fins a arribar a l'escola de Camós: els nens, a l'edifici del que avui és

L'antiga palanca que els veïns utilitzaven per travessar o banyar-se al Matamors. En aquesta foto veiem els germans Pinatella Casadevall de Can Pagès, la Dolors i en Joan, en una fotografia de finals dels anys cinquanta, vigilats per la M. Antònia (col·lecció de Narcís Pinatella Casadevall).

En aquesta fotografia de Salvador Sarquella podem veure la visera de travertí sobre la Gorga Blava i al costat dret, el ben conservat rentador de Cal Lleter.

un petit espai d'esbarjo i serveix per apagar la set. No és estrany que en èpoques no gaire reculades, des dels primers anys del segle XX fins a la dècada del seixanta, fos una zona per fer-hi berenades familiars, especialment per celebrar-hi la tornaboda de les Gales de Mata, una festa que s'escau en ple estiu, a l'agost, i es buscava un lloc fresquívol com el Salt Dalmau. El llibreter i poeta gironí de la Renaixença, Josep Franquet i Serra, enamorat del lloc, hi dedicà una poesia el maig de 1890.

N'hem extret un dels versos, que diu així:

*“Sentat sobre l'herbey, que'ls clots amaga
d'eix camaril, rasser de la quietut,
mentres lo pensament calmós divaga,
vaig sentint com mon ésser afalaga
lo recort del bell temps de juventut,”*

l'Ajuntament, i les nenes, a les escoles de nova construcció.

Nosaltres, si volem, podem desfer el mateix camí o bé fer la tornada pel carril bici, molt ample, i per on podrem caminar fins a l'inici. És un camí que ens permetrà, en època de primavera, veure els camps verds i treballats ordenadament. Cal que no ens passi desapercebuda la petita i senzilla construcció de lloses de travertí, arran de camí, coneguda com la barraca d'en Genet. Després d'una estoneta de caminar, arribarem novament a la carretera de Corts: a la banda dreta tenim el poble i a l'esquerra, el pont de ferro.

L'impressionant salt d'aigua del Salt Dalmau (del gener de 2004). Foto Jesús Jordi Pinatella.

